

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

תוכן עניינים

- א. אווז ואווז בר כלאים זה בזה ... זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים 1
- ב. בדק בקינה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת באכילה ... ביצה שיצתה רובה מערב יום טוב וחזרת מותרת לאוכלה ביום טוב.....4
- ג. שמשמשיין פנים כנגד פנים ... ואדם ... הואיל ודיברה עמהם שכינה.....6

דף ח.

א. אווז ואווז בר כלאים זה בזה ... זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים

כבר התבאר במסכת ב"ק דף נד: דף נה. שהמרכיב¹ זכר² על נקבה שאינו מינו, בין בבהמה, בין בחיה ובעוף, בין טמא ובין טהור³, ואפילו במיני חיה שבים, ובשרצים שביבשה⁴, ששייך בהם הרבעה, הרי זה לוקה מן התורה בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ, שנאמר (ויקרא יט פסוק יט) בְּהִמְתָּךְ לֹא תִרְבֶּיעַ פְּלָאִים. ואחד בהמה חיה ועוף שלו, או של חבירו. ואינו לוקה עד שיכניס בידו כמכחול בשפופרת, אבל אם העלים זה על זה בלבד, או שעוררן בקול מכין אותו מכת מרדות⁵.

¹ רמב"ם כלאים פ"ט ה"א שו"ע יו"ד רצז סעי' א ב

² לפי דעתי אף המרביע זכר על זכר, דזה שייך ג"כ בבהמה כמבואר בע"ז בפרק אין מעמידין כ"ב ע"ב, ג"כ לוקין עליו, ולדעתי אורחא דמילתא נקט הרמב"ם ז"ל. (מנחת חינוך מצוה רמד אות ב)

³ דגול מרבבה ורעק"א ויד אברהם יו"ד רצז סעי' א דלא כדמשמע מהש"ך ס"ק א שאינו נוהג לדעת הרמב"ם אלא בטהורה על טמאה

⁴ ציון ההלכה שם ס"ק י

⁵ שאינו אלא איסור דרבנן שלא אסרה תורה אלא אם כן עושה מעשה ממש וכמש"כ בכס"מ ור"י קורקוס כאן וכן בט"ז שם ס"ק א וכן הוא במאירי ב"מ צא ע"א ודלא כפרישה דס"ל דאיסורו מן התורה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וכן המרביע⁶ היה בבמה או הבמה בחיה ואפילו היה שבים בחיה שביבשה
הרי זה לוקה מן התורה.

כל שני מיני בהמה או חיה⁷, או עופות אע"פ שדומין זה לזה וגדלים זה עם
זה ומתעברין זה מזה, הואיל והם שני מינים, אסורים משום כלאים, כיצד.

הכבש והעז שדומין זה לזה⁸, הואיל והם שני מינים הרי הם כלאים ואסור
להרכיבן, וכן הזאב עם הכלב והכלב⁹, הכופרי¹⁰ עם השועל, והעבאים עם
העזים, והיעלים¹¹ עם הרחלים, והסוס עם הפרדה, והפרד עם החמור¹²,
והחמור עם הערוד¹³, וחמור לובי עם הגמל, אע"פ שדומין זה לזה הרי הן
כלאים זה בזה, וכן תרנגול¹⁴ עם הטווס או עם הפסיוני, שהוא מין שליו¹⁵,
והפסיוני עם הטווס, אע"פ שגדלין זה עם זה וזה מגדל ביציו של זה¹⁶.

⁶ פרישה יו"ד סי' רצז

⁷ שם ה"ד ושם סעי' ו

⁸ כגון שתשמישן וימי עיבורן שוין כדאיתא בבכורות ה' ע"א

⁹ אבל כלב עם כלב כופרי אינם כלאים זה בזה (רדב"ז שם וכמ"ש בירושלמי פ"א ה"ו דכלאים)

¹⁰ והוא כלב הציד שמגדלין בני הכפרים כמ"ש הרמב"ם בפ"י המשניות כלאים פ"א מ"ו וי"א שהוא כלב קמץ
שצווח בלילה מן המדברות ודומה לשועל עיין בתוס' החדשים שם

¹¹ י"א שהוא אקו שבתורה עיין ר"ש כלאים פ"א מ"ו

¹² איירי בפרד שאמו היא המין השני כגון סוס על פרד שאמו חמורה או חמור על פרד שאמו סוסה אבל סוס
על פרד שאמו סוסה לקמן יתבאר שלמ"ד שאין חוששין לזרע האב אזלינו רק אחר האם וא"כ דינו כסוסה ואין
בזה כלאין ומכיון שקי"ל לדינא דספיקא הוא אם חוששין לזרע האב א"כ אינו לוקה מן התורה אלא לוקה רק
מכת מרדות משום ספיקא דינא

¹³ והוא חמור הבר עיין פיה"מ ור"ש שם והוא מין היה כדאיתא במשנה שם ס"פ ולכך הוי כלאים

¹⁴ תרנגולים הגדולים הנקראים גאלאנסק"א או פרייפס"א הינע"ר אינם כלאים עם תרנגולים שלנו (ערוה"ש
סעי' ט)

¹⁵ רש"י ב"ק נה ע"א ד"ה פסיוני

¹⁶ ירושלמי פ"א ה"ו ועיין ב"ק נה ע"א ובראב"ד ורשב"א שם ד"ה דמרבו ובכלאים פ"ח מ"ו ובפיהמ"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

מין שיש¹⁷ בו מדברי וישובי, כגון שור הבר עם השור¹⁸, והרמך שהוא סוס מדברי¹⁹, עם הסוס, כשהמינים דומים זה לזה²⁰ מותר²¹ להרכיבן זה עם זה, מפני שהן מין אחד. ויש²² מסתפקים בכל שור הבר שמא הוא מין חיה, והרי הוא כלאים עם השור. וכן הבופל²³ הוא ספק כלאים עם השור.

אבל אווז²⁴ עם אווז בר, כלאים זה בזה. מפני שהאווז (ביתי) ביציו מבפנים ואווז בר ביציו מבחוץ, וגם²⁵ אווז ביתי טוען הרבה ביצים בפעם אחת ואווז בר אין טוען אלא ביצה אחת בכל פעם, מכלל שהם שני מינין.

אווז הים עם אווז, כלאים זה בזה²⁶. וכן חזיר וחזיר הבר, כלאים זה בזה. וכן איל ואיל הבר²⁷.

¹⁷ שם ח"ה

¹⁸ ועיין ברדב"ז שם שיש ב' מיני שור הבר ודוקא המין שקרוב יותר לשור אינו כלאים וצריך שיהיה בקי בהמינים

¹⁹ עיין ר"י קורקוס שם

²⁰ וכשאינם דומים ויש שינויים ביניהם צריך להכרעת חכם איזה שינויים עושים אותו למין אחר (דרך אמונה שם ס"ק לג) ועיי"ש בביאור הלכה ד"ה מין שיש שאין לנו ללמוד מכלל זה כלום כי אין אתנו להכריע איזה דמיון עושה אותו למין אחד ואיזה לא

²¹ ומין גמל שצווארו דק או שרגליו צרות (גמלא פרסא וגמלא טייעא (ופירש"י שם גמל ערבי) מין גמל אחד הוא ואינו כלאים עיין ב"ק נה ע"א

²² ש"ך ס"ק ה

²³ עיין ביאור הגר"א יו"ד סי' כח בליקוט וערוה"ש שם סעי' ט

²⁴ שם ח"ה

²⁵ עיין מאירי ב"ק נה ע"א שהביא את שני הטעמים וכן עיין ברא"ש כלאים סי' ה אמנם בר"י קורקוס כאן משמע שהרמב"ם פסק לעיקר כטעם הראשון

²⁶ ועיין דרך אמונה שם בציון ההלכה ס"ק נב דאפשר שאין לוקים על זה

²⁷ דרך אמונה שם בביאור הלכה ד"ה מין שיש ושם כתב שי"א שאיל הבר הוא כוי

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

והכוי²⁸, שהוא מין בריה שדומה קצת לתיש וקצת לצבי, כלאים עם החיה ועם הבהמה, ולוקין עליו, ואם הרביעו עם צבי או עם תיש אין לוקין עליו²⁹, מפני שהוא ספק תיש ספק צבי³⁰.

ב. בדק בקינה של תרנגולין מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת באכילה ... ביצה שיצתה רובה מערב יום טוב וחוזרת מותרת לאוכלה ביום טוב

כבר התבאר במסכת ביצה דף ז. ביצה שיצאה רובה ממעי אמה³¹ וחזרה למעי אמה מערב יום טוב, ואח"כ נולדה כולה ביום טוב מותרת באכילה בו ביום, שמכיון שיצאה רובה מערב יום טוב הרי היא כאילו כבר נולדה כולה מערב יום טוב.

לפיכך אם מצא ביצה קודם עלות השחר, גם כשאין תרנגול זכר באזור, הביצה מותרת שאנו תולין לומר שבערב יום טוב נולדה ביום, שהרי אף הביצים הנולדים בלא תרנגול רוב הפעמים דרכן להולד ביום, וזה שמצא הביצה קודם אור היום מן הסתם נולדה מערב יום טוב.

²⁸ לדעת הרמ"א הל' יו"ט סי' תצ"ח סעי' י"ח נולד מתישה וצבי ועיי"ש במ"ב ס"ק צ"ב שיש עוד מין צבי שהוא בריה בפ"ע ועיי"ש ס"ק צ"ד גבי תיש הבא על הצביה ועיי"ש רש"י בב"ק ע"א א' ד"ה כוי דפי' דנולד מבהמה וחיה ועיי"ש פמ"ג ריש סי' ס"ו בשפ"ד ועיי"ן בדרך אמונה בביאור הלכה ד"ה כוי

²⁹ ברשב"א שם ביאר "ואע"ג שאף בהמה ודאית וחיה ודאית אסורים בהרבעה עם שאינן מינן לגמרי, כגון שור עם החמור או חמור עם הסוס. נ"ל דהא מתני' אתיא כמ"ד (חולין פ, א) כוי זה הבא מתיש וצביה, ואסור להרביעו עם התיש ועם הצביה קאמר, ומספקא ליה אי חוששין לזרע האב או לא, והלכך הולכין בו לחומרא, א"נ יש לי לפרש אפילו כמ"ד בריה בפני עצמה היא, וספיקתו מפני שהוא דומה בצורתו לצבי בחיות ולעז בבהמות, לפי שהעז והצבי דומין זה לזה, והלכך אלו היה ידוע שהוא מין בהמה היה מותר להרביעו עם התיש שהוא מינו, ובאלו היה מביא עז מדברי על עז ישובי (כלאים פ"ח מ"ה), ואלו היה ידוע שהוא מין חיה היה מותר להרביעו עם הצבי, ולפיכך אם הביאו על התישה או על הצביה אסור אבל אינו לוקה, אבל אם הביאו על השור או על החמור לוקה, דודאי כלאים זה בזה בהן"

³⁰ שם ה"ה רשב"א קידושין ג ע"א ד"ה לא לחיה

³¹ שו"ע ונו"כ תריג ו

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ולפיכך אפילו בדק כלול בקינה של תרנגולת ערב יום טוב סמוך לחשכה, ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים קודם עלות השחר ומצא בה ביצה מותרת, שתרגולת אינה יולדת כלל בלילה ובודאי יצאה רובה ממעי אמה בערב יום טוב ביום, ואח"כ חזרה למעי אמה ולפיכך לא מצא כלום כשבדק.

במה דברים אמורים כשיש תרגול זכר תוך ששים בתים למקום התרגולת, ואין מפסיק ביניהם נהר שאין בו גשר, שמכיון שיכולה לבא אצל התרגול בודאי ביצה זו מהתרגול היא, וביצה הנולדת מחמת תרגול אינה נולדת אלא ביום.

אבל אם אין תרגול זכר תוך ששים בתים למקום התרגולת או שמפסיק ביניהם נהר שאין בו גשר, בענין שאין דרך התרגולת לבא אצל התרגול, ואז דרכה להתעפר בעפר להתחמם ולילד ביצים וביצים הללו אף שרוב הפעמים דרכן להולד ביום, מכל מקום פעמים שהן נולדין אף בלילה, לפיכך אם בדק מערב יום טוב ולא מצא בה ביצה יש לחוש שמא נולדה בלילה³².

אם לא בדק מערב יום טוב את הלול, ומצא ביצה קודם עלות השחר, אף על פי שאינה יכולה לבא אצל התרגול, הביצה מותרת שאנו תולין לומר שבערב יום טוב נולדה ביום, שהרי אף הביצים הנולדים בלא תרגול רוב הפעמים דרכן להולד ביום, וזה שמצא הביצה קודם אור היום מן הסתם נולדה מערב יום טוב.

לפיכך מותר ליקח ביצים מן הנכרי בליל יום טוב ראשון, שמן הסתם נולדו מערב יום טוב, וכן הדין בליל יום טוב שני של גליות שהביצה שנולדה ביום טוב ראשון מותרת ביום טוב שני,

אבל ביצים הניקחין מנכרי בליל יום טוב שני של ראש השנה, וכן בליל יום טוב שלאחר השבת אסורות שמא נולדו ביום שלפני לילה זה.

נכרי המביא ביצים ביום טוב ראשון ומסיח לפי תומו ואומר שנולדו מערב יום טוב, מותר לסמוך עליו באיסור זה שהוא דרבנן³³. לפיכך אם הביא ביצים ביום טוב ראשון

³² ואין אנו תולין לומר שיצאה רובה מערב יום טוב וחזרה לפי שהוא דבר שאינו מצוי ואף על פי שלידתה בלילה הוא ג"כ דבר שאינו מצוי מכל מקום מידי ספק לא יצאנו שמא נולדה בליל יום טוב ואף על פי שהוא ספק דברי סופרים מכל מקום כיון שהוא דבר שיש לו מתירין החמירו בו חכמים אפילו נתערבה באחרות כמו שנתבאר למעלה דף ג:

³³ לפי שאיסור ביצה שנולדה ביום טוב אינו אלא מדברי סופרים ובכל איסורי דברי סופרים סומכין על נכרי מסיה לפי תומו כמ"ש ביו"ד סי' ס"ט, וגם לא איתחזק איסורא ועיין באליה רבה שכתב דמכל מקום יש להקל

הלכות הדף היומי

מסגרת בכורות

שחל להיות אחר השבת, שאיסורה מן התורה, אין סומכין על הנכרי שמסיח לפי תומו³⁴.

בזמננו שמצויים הרבה ביצים למכור ומביאים הרבה בבת אחת, ואפילו אם הולך לבית הנכרי³⁵, ודאי רוב הביצים שמביאין למכור הן הנולדים מאתמול, לפיכך אף ביום טוב ראשון שאחר השבת אין בביצים אלו איסור מן התורה³⁶.

וכל זה כשהנכרי אינו יודע שביצה שנולדה היום אסורה לישראל, אבל אם הוא יודע מזה אין סומכין עליו³⁷, אף על פי שהוא מסיח לפי תומו. דשמא הוא מערים כדי שיקחו ממנו.

אבל אם הביצים הן של הישראל³⁸ ונכרי מסיח לפי תומו ואומר שנולדו מערב יום טוב או מערב שבת, אף על פי שהוא יודע שביצה שנולדה היום אסורה לישראל, מכל מקום כיון שלנכרי בעצמו אין מגיע שום תועלת ממנה שישקר. מותר לסמוך עליו כיון שהוא מסיח לפי תומו, אבל אם שואלין אותו אימתי נולדה כיון שהוא יודע שרוצים לסמוך על אמירתו, חוששין שמא ישקר.

ג. שמשמשין פנים כנגד פנים ... ואדם ... הואיל ודיברה עמהם שכינה

דרך התשמיש³⁹ הראויה היא כאשר האיש למעלה והאשה למטה, ומשמשים פנים כנגד פנים, אך רשאי אדם לשמש עם אשתו בכל דרך שרוצה⁴⁰, ובכלל

בעניננו מטעם שמגרע כחו במה שאומר שנולדו מאתמול, וגם דרוב ביצים של המוכרים הם מה שנולדו מאתמול. שער הציון שם ס"ק כו

³⁴ אבל יום טוב שני שחל להיות אחר השבת אפילו הוא יום טוב שני של ראש השנה כיון שאינו אלא מדברי סופרים מותר לסמוך על הנכרי מסיח לפי תומו. מ"ב שם לב

³⁵ שער הציון שם ס"ק לא

³⁶ שאנו אומרים כל דפריש מרובא פריש ומן הסתם הן מהנולדים מאתמול בשבת ואין כאן איסור אלא מדברי סופרים כמ"ש למעלה לפיכך אם הנכרי הוא מסיח לפי תומו ואומר שמערב שבת נולדו מותר לסמוך עליו. מ"ב שם לא

³⁷ מ"ב שם כח

³⁸ מ"ב שם

³⁹ רמ"א אבהע"ז כה ב

⁴⁰ ובס' חסידים (ויסמינצקי) סי' תתשפה כתב הטעם כדי שלא ירהר אחר נשים אחרות, וכתב שם שיעשה כן דווקא לרצון האשה, ושלא ישמש כך בליל טבילה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

זה כשהיא למעלה והוא למטה, ויש מתירים⁴¹ שלא כדרכה, ודרך איברים⁴²,
והיפוך השולחן⁴³ וכיו"ב.

דרכים אלו מותרות רק בדרך אקראי⁴⁴ ולא בקביעות⁴⁵.

המשמש כשהיא למעלה והוא למטה אף שהוא מותר הרי זה דרך עזות⁴⁶.
ומכל מקום, אין זה נקרא השחתת זרע בדרך זו, וגם יכולה להתעבר בדרך
זו.

⁴¹ היינו דרך פי הטבעת וראה ברכ"י או"ח רמ"ד שאין הלכה כבעל ס' חרדים האוסר ביאה שלא כדרכה. שו"ת פנים מאירות ח"ב סי' קנח; ישועות יעקב אבה"ע סי' כה סק"ב. וראה בחרדים מצות התשובה פ"ב שמאריך באיסור גמור בדרך פי הטבעת אף באשתו, ומביא מעשה שאשה העידה על בעלה שנהג לבועלה שלא כדרכה, ומרן ר"י קארו ועוד רבנים מצפת גירשוהו מארץ ישראל;

⁴² היינו ששוכב עמה בקירוב בשר, עם מיעוט דדים ודש מבחוץ בשאר איברים, או שמכניס קצת עטרה. עיין רש"י סוטה כו: ויבמות נה: ד"ה דרך אברים. ופיהמ"ש לרמב"ם סנהדרין פ"ז ד"ה הבא על הזכור.

⁴³ בהגדרת תשמיש בהיפוך השולחן נחלקו הפוסקים: יש אומרים (רמב"ם פיהמ"ש סנהדרין זד; שיטמ"ק שם, בשם הריטב"א; א"ר או"ח סי' רמ אות יב.) שהכוונה שהאשה למעלה והאיש למטה; יש אומרים (ס' חרדים מצות התשובה פ"ב. סידור בית יעקב הנהגת ליל שבת מיטות כסף פ"ז חוליא ב.) שהכוונה פנים של האיש כנגד העורף של האשה, אבל בועל באותו מקום, ולא בפי הטבעת; ויש אומרים (תוס' נדרים כ א ד"ה חגרים; רא"ש ורבונו אברהם מן החר, נדרים שם; תוס' רי"ד יבמות יב ב; שיטמ"ק נדרים כ א, בשם הריטב"א.) שהכוונה לשמש שלא כדרכה בפי הטבעת.

⁴⁴ עיין תוס' יבמות לד ב ד"ה ולא, ותוס' סנהדרין נח ב ד"ה מי; שיטמ"ק נדרים שם, בשם הריטב"א; רבינו ירוחם נתיב כג סוף ח"א. עיין אוצח"פ סי' כה סקי"א בנדר אקראי ועיין עוד שו"ת משיב דבר ח"ב סי' פח; שו"ת אנ"מ האבה"ע ח"א סי' סג ענף ג; ר"י רונס, חוב' אסיא צז – צח תשע"ה עמ' 134 ואילך; ר"א דביר, חוב' אסיא צט – ק תשע"ו, עמ' 109 ואילך.

⁴⁵ ונחלקו ראשונים אם בדרך אקראי מותר גם כשמוציא זרע לבטלה, או דווקא ללא הוצאת זרע לבטלה. עיין ר"י בתירוץ שני בתוס' יבמות לד ב ד"ה ולא. וראה חיד' הר"ן סנהדרין נח ב ד"ה מי; דרישה אבה"ע ז סי' כג ס"א וסי' כה ס"ג. ועיין רמב"ם איסורי ביאה כא ט; ר"י שם, בתירוץ ראשון; טור אבה"ע ז סי' כה בדעה ראשונה, וב"י שם. וראה רמ"א אבה"ע ז כה ב.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ או"ח רמ"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

